

A kooperatív csoportokról

- A befogadó-elfogadó attitűd, és szociális kompetenciák alakításához egyúttal magához a tanulásához a kooperatív módszer nyújtja a legjobb feltételeket. Az egymástól szerzett tudás mély és tartós, közel kétszer tartósabban marad meg az emlékezetben, mintha frontális szervezeti keretek között jött volna létre.
- A kooperatív tanulás során a tanulók 2-4-6 fős csoportokban dolgoznak. A csoport minden tagjának feladata és felelőssége, hogy mindenki elkészüljön a feladattal, megtanulja az aktuális ismeretet. A csoport tagjai felosztják egymás között a feladatokat; mindenki felelős a saját munkájáért, együtt dolgoznak, ha szükséges, segítik egymást. Az is feladatuk, hogy ellenőrizzék, a csoport minden tagjának sikerült-e megbirkóznia a feladattal, mivel a csoport teljesítménye valamennyi diák munkájától függ. Az együttműködés sikerét valamint a szociális készségek – a kommunikatív, a kapcsolat- és csoportkezelő -, az érdekérvényesítő képesség - alakulását valamennyi diák által gyakorolt szerepek biztosítják

A kooperatív tanulás általános hatása

- együttműködő tanulást jelent, amely nem egyenlő a hagyományosan használt csoportosan végzett munkával,
- egyenlő esélyt biztosít a hátrányos helyzetű és vagy lassabban haladóknak is a munkában való részvételre.
- toleranciára, elfogadásra és egymás segítségére nevel, háttérbe helyezi a versengést, egymás legyőzését, kiszorítását,
- örömmel és kedvvel végzett munkát, aktív tanulást eredményez.

A kooperatív tanulás általános hatása

- A kooperatív tanulás feltétele a nyitott, elfogadó, toleráns pedagógiai attitűd, amely az alkalmazás során egyre jobban jellemzőjévé válik a pedagógusnak.
- A kooperatív tanulás fontos a későbbi munkára való felkészítésben, hiszen olyan, képességeket fejleszt a diákokban, mint a figyelem, empátia, felelősségvállalás, önzetlen segítség, kommunikáció, szervezőkészség, tolerancia.
- A kooperatív tanulás alkalmas az iskolai kudarcok nagymértékű csökkentésére, a tanulási kedv és sikerélmény és eredményesség biztosítására.
- A kooperatív tanulás olyan módszereket tartalmaz, amelyek egyaránt alkalmazhatók a tanulásban és a tanórán kívüli tevékenységekben is.

A kooperatív tanulásszervezés

- A kooperatív tanulás inkább oktatásszervezési keret.
- Megadja a gyakorlati alapelveket,
- a szükséges attitűdöket,
- a fejlesztést segítő viselkedés-lélektani modelleket,
- (A több, mint 25 éves gyakorlat során kiérlelt gyakorlati eszközöket – ez utóbbiak adják konkrét módszertanát
- A kooperatív tanulás szervezője éppen azért tud rugalmasan reagálni a felmerülő igényekre és szükségletekre, mert az együtt-tanulás során nem a módszerekhez ragaszkodik, hanem a közös tanuláshoz.

A kooperatív tanulás szervezés alapelvei

- egyidejű és mindenkire kiterjedő párhuzamos interakció,
- építő és ösztönző egymásra utaltság,
- egyenlő részvétel és hozzáférés,
- egyéni felelősségvállalás és számonkérés

Egyidejű és mindenkire kiterjedő párhuzamos interakció

- Arra kell törekedni, hogy az egy időben zajló személyes interakciók száma minél több legyen.
- Törekedni kell, hogy egy adott időben minél több legyen a személyes interakciók száma. (kooperatív kiscsoportok)
- Cél: Minél többen vegyenek részt a tudáselsajátítás folyamataiban, és kapjanak folyamatos visszajelzést a tudásukkal kapcsolatban. A visszajelzés forrása nemcsak a tanár lehet, hanem a társak is.
- - A legkisebb csoport a páros munka. Ez adja a legnagyobb interakció számot.
- - A párhuzamos interakció a személyesség terében valósul meg. (kérdések, ötletek, vélemények, érzések...)
- - Az egész osztály "mikrocsoportokban" egyszerre halad végig a tanulási formákon.

Építő és ösztönző egymásrautaltság

- Ez az alapelv abból a megközelítésből indul ki, hogy a tudás közös, megszerzésében egymásra vagyunk utalva. Mindannyian. Mi pedagógusok is, a tanítványaink is.
- A versenyztető és klasszifikáló tanulásszervezési módok (például ilyen, amikor a tanulmányi előremenetelt osztályozási rendszerrel kívánják motiválni) eszközeikkel negatív egymásrautaltságot sugallnak.
- A pozitív egymásrautaltság lényege, hogy úgy szervezzük a tanulási folyamatokat, hogy abban a tudáselsajátítás csakis együttműködéssel legyen lehetséges.

Egyenlő részvétel és hozzáférés

- Azzal, hogy a résztvevők kiscsoportban, társaikkal együtt gondolkodnak, együtt tanulnak, dolgoznak, nő az esélye minden egyes csoporttagnak az egyéni fejlődési üteme szerinti haladásra a tudás megszerzésében.
- Mindenki számára nagyobb a valódi esély a tudáshoz való közvetlen hozzáférésre.
- Ha minden gyerek folyamatosan gyakorolhatja magát, akkor valóban egyenlő részvételről beszélünk a tudáselsajátítás folyamatában.
- Arra kell törekedni, hogy mindenkinek a tudása érvényesüljön (egyenlő részvétel), s hogy mindenki valóban egyenlő eséllyel – vagyis pillanatnyi tudásának, képességeinek, igényeinek, elvárásainak, felismert szükségleteinek megfelelően- férhessen hozzá a tudáshoz (egyenlő hozzáférés).
- - A kooperatív tanulásszervezés egyenlő esélyeket valósít meg a támogató kiscsoport biztosításával, amiben mindenkinek szerepe van. (mozaikmódszer, szóforgó, kerekasztal)

Egyéni felelősségvállalás és számonkérés

- A kooperatív tanulás az egyén igényeiből, képességeiből, elvárásaiból indul ki.
- Minden tagnak van csoportbeli szerepe. Ezek a szerepek az együtt-tanulást segítő partneri viselkedésminták.
- Egyes kompetenciák fejlesztésére kitalált dramatikus eszközök, csoportszerepek aminek következtében résztvevők szintjén fejlődnek:
 - Személyes kompetenciái (éntudatosság, önszabályozás, motiváció)
 - Szociális kompetenciái (empátia, társas készségek)
 - Tanulási képességei (egyéni jegyzetelés, szövegértelmezés)
 - Ismereti tájékozottsága (milyen forrásokból, milyen ismereteket sajátít el.)
- Úgy kell megszervezni a tanulási folyamatot, hogy abban mindenkinek igényei és felismert szükségletei szerint egyénre szabott feladata legyen, amelyért felelősséggel tartozik.
- A felelősségvállalás azt jelenti hogy nem azért fogja végrehajtani a feladatait, mert megbíztuk vele. Inkább azért, mert személyesen motivált, vagy azért, mert számon kérjük rajta.

Csoportalkotás

- Véletlenszerű csoportalakítás
- Irányított csoportalkotás

<p>E L Ő N Y Ö K</p>	<p><u>Vegyés</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - erőteljes kapcsolat a különböző neműek, különböző tanulási teljesítményt nyújtók között - a gyenge teljesítményűek hatékony segítséget kapnak - nyelvi fejlettség szerinti csoportosítás - irányítás (a csoporttagok megfelelő segítséget tudnak nyújtani egymásnak) 	<p><u>Véletlenszerűen alakított</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - új kapcsolatok alakulhatnak: nőhet az osztályban a csoportkohézió - gyors és egyszerű - a diákok ismerete nélkül is alkalmazható (év elején) - változatos, ingergazdag, szórakoztató - megszűnik az ellenállás; „igazságos” - sokan lehetnek vezetők
<p>H Á T R Á N Y Ö K</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kialakítása több időt igényel - kevesebb a változtatási lehetőség - nincs erős-erős, gyenge-gyenge kapcsolat 	<ul style="list-style-type: none"> - kialakulhat olyan csoport is, amelyben senki sem érti a feladatot - mély konfliktusok lehetségesek - egynemű vagy azonos etnikai csoporthoz tartozó tagok kerülhetnek azonos csoportba - kevesebb az érzelmi kötődést elősegítő alkalom: gyengébb csoporttudat - kiegyensúlyozatlan: „győztes” és „vesztes” csoportok alakulhatnak ki

Irányított csoportalkotás előnye

Ez tudja egyértelműen biztosítani a kooperatív tanulás céljait:

- a heterogén csoportban történő interaktív tudásszerzési folyamatot és az ehhez kapcsolódó kompetenciafejlesztést.

Az irányított csoportalkotáshoz minden diákról, illetve a csoportról előzetes ismeretekkel kell rendelkezni.

Az alaposan végiggondolt és megtervezett csoportalakítás a tanár részéről komoly előkészületeket igényel.

Az irányított csoportalakítás szempontjai:

A tanárnak ismernie kell, hogy:

- az adott tudásterületen a diák milyen ismeretekkel,
- képességekkel
- és készségekkel rendelkezik.

Ennek felmérése nemcsak a csoportbeosztást segíti, hanem kiindulópontul szolgál a kooperatív munkakeretében végzett differenciáló, egyéni fejlesztést szolgáló munkához is.

Az irányított csoportalakítás szempontjai:

- A tanárnak tudni kell, hogy az osztályban ki kivel tud és szokott együttműködni,
- ki van központi és peremhelyzetben.
- Figyelembe kell venni az egyenletes fiú-lány,
- a különböző nemzetiségi,
- a vallási hovatartozás és társadalmi helyzet szerinti elosztást, az egyenletes heterogenitásra fókuszálva.

Egy négyfős csoport esetén – a következők meglétekor mondható ideálisnak egy

heterogéncsoport:

- Az adott tudásterülethez köthetően egy élenjáró, egy jelentős segítségre szoruló és két közepesen teljesítő diák kerül a csoportba.
- Biztosan tudjuk, hogy milyen viszonyban vannak az egy csoportba soroltak egymással.

(Vállalható a nagy „ellenségek” vagy „legjobb barátok” egy csoportba sorolása, ekkor azonban a csoportfejlesztésnek erőteljesen meg kell jelennie a folyamatos és kiegyensúlyozott együttműködés érdekében.)

- Fiúk és lányok is vannak a csoportban.
- A csoport nemzetiségi, vallási és társadalmi helyzet szempontjából sokszínű.

Ötletek csoportalkotásra

- **Rajz alapján**
- Ugyanazon csoportban dolgozó diákok kezébe/ hátára ugyanaz az egyszerű
- rajz kerül. (az aktuális projekthez jól kapcsolható; pl.: labda, gomba, hal, forma, nagyság szín szerint)

- **Halfajtákkal**
- Különböző halfajtákkal történő csoportalakítás. Pl.: édesvízi halak, tengeri halak, akváriumban tartható halak.

- **Színpöttyök a homlokon**
- Különböző színű pöttyöket rajzol a pedagógus a gyerekek homlokára (hátára), némán kell megkeresniük csapattársaikat az azonos színű pöttyöt viselők személyében. Fontos, hogy egymást segítsék, hiszen saját színét senki sem láthatja.

Ötletek csoportalkotásra

- Székre szín

Szék háttámlájára, ülőlapja alá különböző színű papírok ragasztása az azonos színűek kerülnek egy csoportba.

- Színes filcek

A pedagógus a kezében négy színből álló filctoll vagy színes ceruza köteget tart. A gyerekek húznak belőle, s a húzott szín dönti el, hogy ki- kivel dolgozik.

- Képekkel

Különböző képeket kapnak a tanulók, amelyeket a megfelelő főfogalom alá csoportosítanak.

- Hónap nevekkal

Hónapok húzása, kiosztása. Az évszakok alapján történik a csoportalakítás.

- Szófajokkal

Különböző szófajú szókétyákat kapnak a gyerekek, az azonos szófajok határozzák meg a csoportokat.

Ötletek csoportalkotásra

- Mondatokkal

Mondatokat kapnak a gyerekek, a mondatvégi írásjel, vagy a mondatok fajtái alapján történik a csoportosítás.

- Zsákbamaczka

Tárgyak húzásával a tárgyak tulajdonságai, formája, funkciója dönt.
Pl.: érdes, sima, négyzet alakú, gömb alakú.

- Rejtvénnyel

Különböző rejtvények azonos megoldása adja meg a csapat tagjait.

- Tulajdonságok szerint

Állatokkal, növényekkel, emberekkel. Pl.: kutya: harap, ugat, szőrös, emlős.

<u>Hagyományos csoportmunka</u>		<u>Kooperatív csoportmunka</u>	
Hagyományos csoportmunka	Csoporttagok egyénileg dolgoznak	MUNKA	Csoporttagok egyénileg is és együtt is dolgoznak
Az együttműködés esetleges: könnyen lehetnek a csoportban igavonók és potyautasok	Lehet együtt nem működő tagok csoportja úgy, hogy a tagok hasonló feladaton dolgoznak, de mindvégig egyénileg.	EGYÜTTMŰKÖDÉS	Nem lehet együttműködés nélkül, mert a feladatok kiosztása egymásra épülést eredményez
Általában homogén		CSOPORTÖSSZETÉTEL	Általában heterogén
Csoportalakítást azonnal a csoportmunka követi		CSOPORTEJLESZTÉS	Csoportalakítást csoportfejlesztés, majd a csoportmunka követi
Általában nem használ szerepeket		SZEREPEK	Szerepeket használ
Általában csoportok között differenciálja a feladatokat		DIFFERENCIÁLÁS	Általában csoporton belül is differenciálja a feladatokat - individualizál

Általában a tanár nem adja át szerepét a csoporttagok számára
– látszatautonómiát biztosít

TANÁRI SZEREP

Általában a tanár átadja a szerepét a csoporttagok számára – autonómiát biztosít

A csoporttagok egyéni munkáját nem tudja lépésről lépésre nyomon követni

A csoporttagok egyéni munkáját nem tudja lépésről lépésre nyomon követni

NYOMON KÖVET- HETŐSÉG

Csoporttagok egyéni munkája lépésről lépésre nyomon követhető, mert például mindenkit jelöl a csoport és az egyéni színe

Általában csoportos

Mindig egyéni

ÉRTÉKELÉS

Egyéni és csoportos pozitív módon egymásra épül

Kompetenciafejlesztés csoportra szabott

Egyének csoportjára szabott, szűkebb körű kompetenciafejlesztés

KOMPETENCIA

Egyénre szabott, individualizáló, széles körű kompetenciafejlesztés terepe

Párhuzamos interakció esetlegesen nagy számú	Nincs	INTERAKCIÓ	Párhuzamos interakció tervezett és nagy számú
Bizonytalan	Egyénileg valószínűsíthető	EGYENLŐ RÉSZVÉTEL	Szervezéssel és szereppel biztosított
Bizonytalan	Egyénileg valószínűsíthető	EGYENLŐ FELELŐSSÉG	Szervezéssel és folyamatos nyilvánossággal biztosított
Nincs	Nincs	ÉPÍTŐ EGYMÁSRAUTALTSÁG	Tervezett és szervezett

A kooperatív szerep mint fejlesztési célokat szolgáló eszköz

- A kooperatív csoportban minden tag egyenrangú szerepet vállal.
- A szerepek között tehát nem hierarchikus, hanem partneri és együttműködő a viszony.
- Az egyenrangúságot az egyenlő részvétel elvére épülő rotáció is biztosítja.
- A szerepek a tematikus célok, valamint a fejlesztendő tanulási, személyes és szociális kompetenciák alapján alakulnak ki.
- A szerepek és csoportok nevei egyúttal segítik a csoportok és az egyének identitásfejlesztését is.

<p>Csendkapitány</p> <p>Az a dolgod, hogy figyelmeztess a társaidat, ha túl zajosak.</p>	<p>Mérleg</p> <p>Gondoskodj arról, hogy mindenkinek a véleménye szót kapjon.</p>
<p>Bátorító</p> <p>Bíztasd társaidat a munkára, és dicsérd őket!</p>	<p>Órafigyelő</p> <p>Dolgod, hogy figyeld a rendelkezésekre álló időt. Jelezd társaidnak az idő múlását.</p>
<p>Eszközfelelős</p> <p>Neked kell gondoskodnod a munkához szükséges eszközökről.</p>	<p>Feladatfelelős</p> <p>Figyelmeztess a társaidat, ha eltértek a feladattól.</p>
<p>Szóvivő</p> <p>Össze kell foglalnod és képviselned a közösen megoldott feladatot.</p>	<p>Rendező</p> <p>Figyelmeztess társaidat a szabályok betartására, és arra, hogy rendet tartsanak maguk körül.</p>

Fontos, hogy minden gyereknek legyen szerepe a csoporton belül, és a szerepek forogjanak!

Kooperatív szerepek

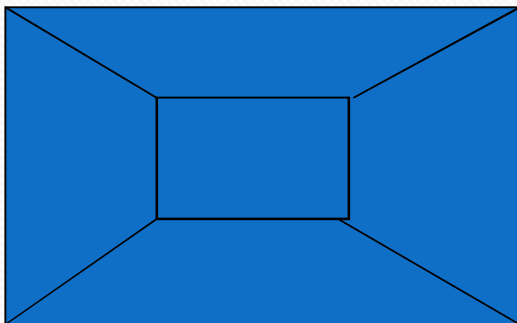
- Zöld szín: NYOMOLVASÓ
 - „Nekünk az a dolgunk...”
 - „Nézzük csak a szövegünket...”
- Kék szín: JEGYZŐ
 - „Mondjátok, hogy mit is írok a közös munkánkba...”
 - „Gyere, Te is írsz velem...”
 - „Mindent olvashatóan írjunk...”
- Fekete szín: IDŐFIGYELŐ
 - „Adjatok kölcsön egy órát nekem a tréningre”
 - „Még ... percünk van”
 - „Osszuk be az időnket...”
- Piros szín: BÁTORTÍTÓ
 - „Minden vélemény számít, hallgassuk meg őt is”
 - „Most Te következelsz”
 - „Ez nagyon jól sikerült...”
 - „Lássuk, ki mit gondol...”

•

KOOPERATÍV TANULÁSI MÓDSZEREK

Ablak

4+1 részre osztott lap, az egyes részeket megszámozzuk. (1,2,3,4, a középső rész üresen marad) A megfelelő számmal ellátott részbe jegyzi fel a csoport azt a véleményt, tulajdonságot, dolgot, tényt, amit 1,2,3, illetve 4 csoporttag gondol. A középső részbe a konszenzussal hozott csoportvélemény kerül.

Szóforgó

- A csoport tagjai sorban, az óramutató járásával egyező irányban, elmondják egymásnak a gondolataikat, egy tag beszédidejét meg lehet határozni.

Csoport-szóforgó

- A csoportok a szóforgó szabályai szerint beszámolnak az adott feladatról, kérdésről.

Diák-kvartett

- A csoportokban A,B,C,D jelet kapnak a diákok, s a csoportok is nevet , vagy számot kapnak.
- A tanár vagy a diák feltesz egy kérdést.
- A csoport megbeszéli a választ - a diákok meggyőződnek arról, hogy mindegyikőjük helyesen fog válaszolni a kérdésre.
- Valaki "kihúzza", melyik jelű tanuló, melyik asztalnál válaszol.
- Akinek a betűjelét és csoportnevét (számát) kihúzták, megmondja a választ.

Csoporton belüli mozaik

- 4 fős csoportokat alkotunk. A témát, amelyet a csoporttal dolgoztatunk fel, 4 részre osztjuk.
- Mindenki a saját részét megtanítja a másoknak.
- A feladat megoldási idejét pontosan határozzuk meg.
- Gondoskodni kell arról, hogy a nem egyforma tempóban dolgozók időkitöltő feladatot is kapjanak. P. éldául: ismétlés esetén magyar órán a költők életét kell egymásnak bemutatni, mindenki más- más életrajzot kap, egyéni olvasás után jegyzetet készítenek, majd szóforgóval egymásnak referálnak, a többiek kérdéseket tehetnek fel, visszakerdezhetnek.
- Ezután közös alkotást készíthetnek a tanultakról.
- Kiválóan alkalmas differenciálásra is, hiszen az anyag részekre szedése során az egyik rész pl. az SNI-s tanulók számára készül, míg a többi rész más- más nehézséggel rendelkezik.

Szakértői mozaik

- A, B, C, D jelek kiosztása a csoportban.
- Az új ismeretet tartalmazó szöveget négy részre osztjuk. A csoport minden tagja más-más szövegrészt kap.
- Mindenki egyénileg elolvassa a kapott szöveget.
- A különböző csoportokból azonos betűjelűek összeülnek, megbeszélik az elolvasottakat, és közös vázlatot írnak.
- Mindenki a csoportjába visszamegy, és megtanítja a saját feldolgozott anyagát.

Fordított szakértői mozaik

- A, B, C, D jelek kiosztása a diákoknak a csoportjukon belül.
- Minden csoport más-más témát dolgoz fel, és plakátot készít belőle.
- Összeülnek az azonos betűjelűek, és asztalról asztalra vándorolnak.
- Mindig az magyaráz a többieknek, aki az adott plakát készítésében részt vett

Fülfentős

- Minden csoport vagy diák megfogalmaz kapcsolatban 2 igaz és 1 hamis állítást.
- Az egyik csoport vagy diák felolvassa az állításait, a többi csoport vagy csoporttag megállapodik, melyik a hamis állítás.
- A csoportok kijelölt tagja (pl. "A" jelű) az ujjával mutatja a hamis válasz számát.

Feladatküldés

- Minden diák kidolgoz egy ismétlő kérdést, amelyet felír egy kártyára. A választ a kártya másik oldalára írja fel.
- A csoportok kicserélik a kártyáikat.
- Csoportválasz: Az első diák felolvassa a kérdést, válaszolnak rá, ellenőrzik a kérdést feltevők választát, ha nem egyezik, kiegészítik a kártyán lévő szöveget.
- A kártyacsomag továbbküldhető, vagy visszakerülhet a kérdést feltevőkhöz.

Igaz-Hamis

- Minden csoport megfogalmaz egy állítást
- A csoportok eldöntik igaz-e vagy hamis
- Egy kijelölt betűjelű tanuló ujját le vagy feltartva mutatja a döntésüket

Villámkártya

- A diákok a kártyalapok egyik oldalára kérdést, fogalmat vagy ábrát rajzolnak, a másikra a választ, meghatározást írják, ill. az ábra részeit.
- A diákoknak páronként 5-5 kártyájuk van, és párban dolgoznak.
 1. Forduló: a kérdező felolvassa a kártya mindkét oldalán lévő szöveget a társának, utána visszakérdezi.
 2. Forduló: A kérdező megmutatja a kártyát és felteszi a kérdést, utána társának kell válaszolnia, hibás válasz esetén segítséget kap a társától.
 3. Forduló: A kérdező már nem mutatja meg a kártyát, csak a kérdést olvassa fel, és a társa válaszol.